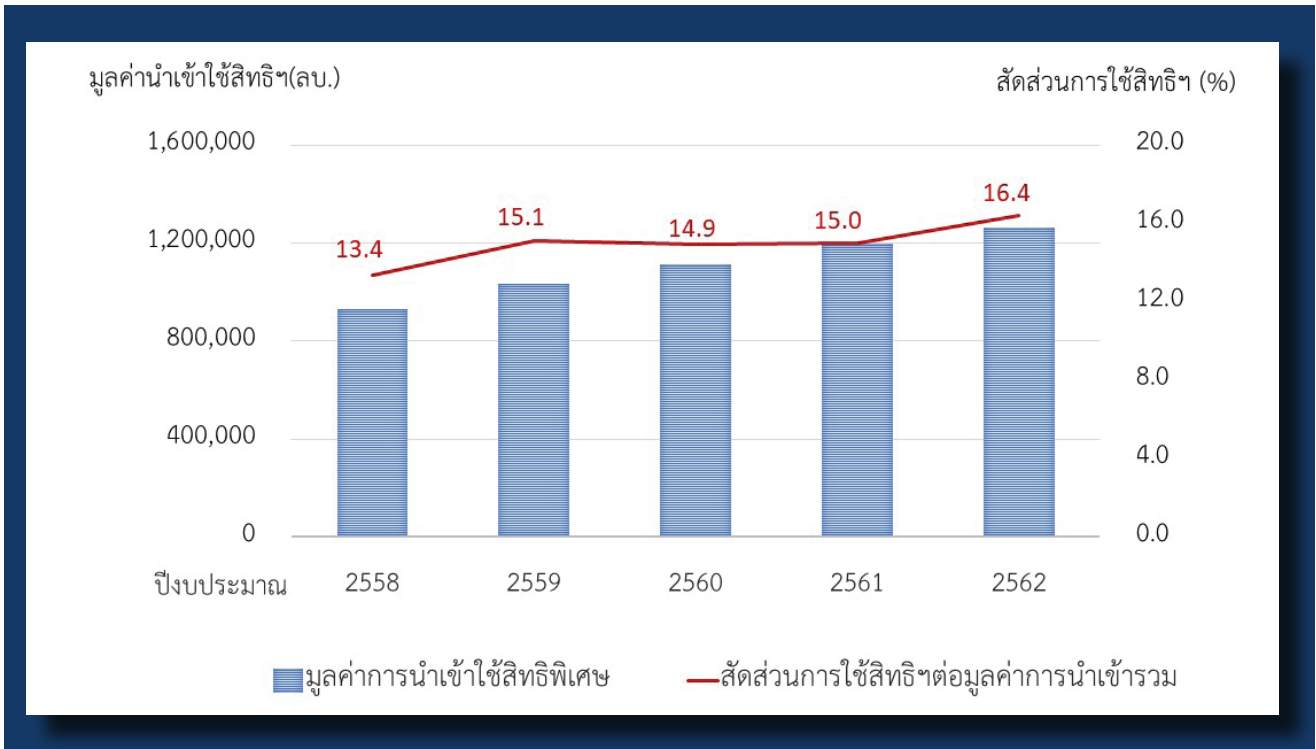




การใช้ใบรับรองถิ่นกำเนิดอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรองรับการขยายตัวการใช้สิทธิพิเศษความตกลงการค้าเสรี

โดย นางสาวอัจฉรา โพธิ์พันธุ์
นักวิชาการศุลกากรชำนาญการพิเศษ รักษาการในตำแหน่ง
ผู้เชี่ยวชาญด้านความร่วมมือทางศุลกากรระหว่างประเทศ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน

การให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเพื่อยกเว้นอากรและลดหย่อนอัตราศุลกากรสำหรับสินค้านำเข้าตามความตกลงการค้าเสรี (FTA) ทั้งในระดับทวิและพหุภาคี เป็นนโยบายในการส่งเสริมการค้าและลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างกันให้เหลือน้อยที่สุดเพื่อให้เกิดการค้าเสรีระหว่างกัน ในช่วง 5 ปีงบประมาณที่ผ่านมาแนวโน้มมูลค่านำเข้าที่ใช้สิทธิพิเศษตามความตกลงการค้าและสัดส่วนการใช้สิทธิพิเศษต่อมูลค่าการนำเข้ารวมมีทิศทางขยายตัวต่อเนื่อง แต่ในขณะเดียวกันได้ส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้ของศุลกากรที่นำส่งเป็นรายได้ของรัฐบาลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้กรมศุลกากรปรับเปลี่ยนบทบาทโดยเน้นการอำนวยความสะดวกทางการค้าเพิ่มมากขึ้น



แผนภูมิที่ 1 มูลค่าการนำเข้าและสัดส่วนการนำเข้าสิทธิพิเศษตามความตกลงการค้าช่วงปีงบประมาณ 2558-2562

ความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA)

ความตกลงการค้าเสรีเป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมายเพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มให้เหลือน้อยที่สุดหรือเป็น 0% และใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่ากับประเทศนอกกลุ่ม ปัจจุบันประเทศไทยมีความตกลงที่มีผลบังคับใช้แล้วทั้งหมด 14 ความตกลง ซึ่งมีทั้งความตกลงการค้าระหว่าง 2 ประเทศหรือระดับทวิภาคี และระดับกลุ่มประเทศหรือพหุภาคี โดยในการขอรับสิทธิพิเศษตามความตกลงทางการค้าเพื่อยกเว้นอากรหรือลดหย่อนอัตราอากรจำเป็นต้องใช้หนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (Certificate of Origin) ที่ออกโดยหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย ให้กับผู้ส่งออกจากประเทศส่งออกนมาขึ้นในประเทศที่นำเข้า

แนวโน้มและผลกระทบการใช้สิทธิพิเศษตามความตกลงการค้าเสรี

แนวโน้มมูลค่าการนำเข้าสิทธิพิเศษตามความตกลงการค้าเสรีขยายตัวอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับสัดส่วนการนำเข้าสิทธิพิเศษต่อมูลค่าการนำเข้ารวมมีทิศทางที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยในปีงบประมาณ 2562 มีมูลค่าการนำเข้าสิทธิพิเศษตามความตกลงการค้าเสรี 1.26 ล้านล้านบาท ขยายตัวจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 5.6 มีสัดส่วนการนำเข้าสิทธิพิเศษต่อมูลค่าการนำเข้ารวมร้อยละ 16.4 สูงขึ้นจากร้อยละ 15.0 ของปีก่อน ความตกลงการค้าเสรีที่มูลค่าการนำเข้าสิทธิพิเศษสูงสุด 5 อันดับ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 95.5 ของการนำเข้าสิทธิพิเศษทั้งหมดได้แก่ อาเซียน-จีน, อาเซียน (ATIGA), ไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA), อาเซียน-เกาหลี, และอาเซียน-อินเดีย ซึ่งทั้งหมดมูลค่าการนำเข้าสิทธิพิเศษขยายตัวต่อเนื่อง

ความตกลงการค้าเสรี	มูลค่านำเข้าที่ใช้สิทธิพิเศษรายปีงบประมาณ (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%YoY)			
	2558	2559	2560	2561	2562	59/58	60/59	61/60	62/61
อาเซียน-จีน	329,607	361,295	369,941	421,162	468,823	9.61	2.39	13.85	11.32
อาเซียน (ATIGA)	301,039	331,246	346,903	360,822	370,323	10.03	4.73	4.01	2.63
ไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA)	179,206	206,457	241,432	258,444	259,468	15.21	16.94	7.05	0.4
อาเซียน-เกาหลี	49,770	60,332	73,994	79,004	83,786	21.22	22.64	6.77	6.05
อาเซียน-อินเดีย	11,969	15,516	9,753	21,768	24,165	29.64	27.31	10.2	11.01
มูลค่านำเข้าที่ใช้สิทธิพิเศษทั้งหมด	931,462	1,030,816	1,111,811	1,196,658	1,263,852	10.67	7.86	7.63	5.62
สัดส่วนการใช้สิทธิต่อมูลค่านำเข้ารวม	13.35	15.14	14.92	14.98	16.38				

หมายเหตุ : ข้อมูลจากฐานข้อมูลสถิติการค้าระหว่างประเทศ (IMTS : International Merchandise Trade Statistics) ณ วันที่ 3 พฤษภาคม 2563

ตารางที่ 1 แสดงมูลค่านำเข้าที่ใช้สิทธิพิเศษตามความตกลงการค้าเสรีสูงสุด 5 อันดับ ปีงบประมาณ 2558 – 2562

ผู้นำของเข้าได้รับประโยชน์จากการใช้สิทธิพิเศษโดยได้รับยกเว้น/ลดหย่อนอากร ประมาณ 1.76 แสนล้านบาทในปีงบประมาณ 2562 และเมื่อเทียบกับปีก่อนอากรที่ได้รับการยกเว้น/ลดหย่อนเพิ่มขึ้นจำนวน 1.6 หมื่นล้านบาท หรือร้อยละ 10.0 โดยกลุ่มสินค้าที่ได้รับยกเว้น/ลดหย่อนอากรสูงสุดในปีงบประมาณ 2562 ได้แก่ ยานยนต์และส่วนประกอบ เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า ผลไม้ พืชผัก (สินค้าเกษตร) เหล็ก และเครื่องจักร ซึ่งส่วนใหญ่อยู่อัตราอากรสูง ขณะที่ประเภทสินค้าที่ได้รับยกเว้น/ลดหย่อนอากรเพิ่มขึ้นสูงสุดเมื่อเทียบกับปีก่อน 5 อันดับแรก ได้แก่ รถยนต์นั่ง ข้าวโพด เห็ดหูหนูแห้ง ปลาแปรรูป และรถโดยสาร

ประเภทสินค้า	มูลค่าใช้สิทธิ(ลบ.)	%YoY	อากรที่ยกเว้น(ลบ.)	เทียบกับปีก่อน (ลบ.)
รถยนต์นั่ง	19,866	▲ 39.7%	15,687	▲ 4,446
ข้าวโพด	4,762	▲ 4.3 เท่า	3,476	▲ 2,815
เห็ดหูหนูแห้ง	9,993	▲ 63.8%	3,422	▲ 1,305
ปลาแปรรูป	6,019	▲ 35.0%	4,056	▲ 1,189
รถโดยสาร	7,536	▲ 70.6%	2,093	▲ 789

ตารางที่ 2 สินค้าที่ได้รับยกเว้น/ลดหย่อนอากรเพิ่มขึ้นสูงภายใต้การใช้สิทธิพิเศษ ปีงบประมาณ 2562

¹ ใช้วิธีการคำนวณเปรียบเทียบกับกรณีที่ชำระอากรในอัตราที่บังคับใช้ทั่วไปหากไม่ใช้สิทธิพิเศษ

การสร้างความร่วมมือเพื่อจัดทำแผนเชื่อมโยงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

ปัจจุบันการจัดเก็บรายได้มีทิศทางลดลงในระยะยาว ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนรายได้ศุลกากรต่อรายได้รัฐบาลรวมลดลงจากร้อยละ 10.7 ในปีงบประมาณ 2543 เป็นร้อยละ 3.6 ในปีงบประมาณ 2562 ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบจากการใช้สิทธิพิเศษตามความตกลงการค้าที่ขยายตัว การขยายฐานการจัดเก็บภาษีของกรมศุลกากรเป็นไปได้ยากภายใต้ทิศทางการค้าเสรีทั่วโลก ดังนั้นหากมีการพัฒนาระบบเชื่อมโยงหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดทางอิเล็กทรอนิกส์จะทำให้การตรวจสอบการใช้สิทธิพิเศษได้ถูกต้อง ไม่มีการสวมสิทธิ ปลอมแปลงเอกสาร เพื่อหลีกเลี่ยงค่าภาษีอากรจะเป็นการอุดรอยรั่วไหลในการจัดเก็บภาษีอากรได้ และเป็นหนึ่งในแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ และยังเป็นการเพิ่มการอำนวยความสะดวกทางการค้าในแก่ผู้ประกอบการ เพื่อรองรับการขยายตัวของ การใช้สิทธิพิเศษตามความตกลงการค้าเสรีที่มีแนวโน้มสูงขึ้น และจำนวนความตกลงการค้าเสรีที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต

อนุสัญญาเกียวโต (ฉบับแก้ไข) (Revised Kyoto Convention) ขององค์การศุลกากรโลก (World Customs Organization : WCO) เสนอแนวทางปรับปรุงพิธีการศุลกากรเพื่อให้ประเทศสมาชิกใช้เป็นมาตรฐาน รวมถึงใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการปฏิบัติงานศุลกากร และสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน สอดคล้องกับสถานการณ์การค้าและความท้าทายในปัจจุบันซึ่งปริมาณการค้าเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งการใช้สิทธิพิเศษที่เพิ่มขึ้น เป็นประโยชน์ต่อทั้งการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการควบคุมทางศุลกากร ที่ผ่านมากรมศุลกากรได้ดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ จุดเดียวของอาเซียน (ASEAN Single Window : ASW) ตามกรอบความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของอาเซียน (Agreement to Establish and Implement the ASEAN



Single Window) โดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (ATIGA Form D) หรือเรียกว่า e-Form D สำหรับสินค้านำเข้าจากประเทศในกลุ่มอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าในภูมิภาค

ดังนั้นเล็งเห็นว่า การขยายความร่วมมือ การเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าวในความตกลงการค้าเสรีอื่น ๆ จะช่วยให้ลดระยะเวลา ลดค่าใช้จ่ายให้กับผู้ประกอบการ ลดระยะเวลาการตรวจสอบเอกสารของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ในกระบวนการตรวจปล่อยสินค้า และเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบความถูกต้องของการได้สิทธิ โดยควรเริ่มดำเนินการจากความตกลงหลักที่มีมูลค่าการค้าใช้สิทธิพิเศษสูง เช่น อาเซียน-จีน และไทย-ญี่ปุ่น ด้วยประเทศไทยมีประสบการณ์และความพร้อมในการดำเนินการ สามารถเป็นผู้นำในการผลักดันข้อเสนอต่อที่ประชุมกรอบความร่วมมือ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดทำบันทึกความตกลง (MOU) แผนปฏิบัติการร่วมว่าด้วยความร่วมมือในการจัดทำแผนเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อการแลกเปลี่ยนหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ อันจะเป็นการยกระดับการอำนวยความสะดวกทางการค้าและลดอุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร อีกทั้งยังเป็นการป้องกันการสวมสิทธิ (การใช้สิทธิพิเศษที่ไม่ถูกต้อง) ซึ่งจะเป็นการอุดรอยรั่วไหล และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากร สอดคล้องกับยุทธศาสตร์กรมศุลกากรในการพัฒนากระบวนการและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าและเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดเก็บภาษีโดยยึดหลักธรรมาภิบาล